

ŠTIĆENE OSOBE U HRVATSKOJ

Sigurnost štićenih osoba: Tko ih štiti i po kojim pravilima?

Pri osiguravanju situacija iznimno visokog rizika i života štićenih osoba uvijek postoje određene problematične točke. Štićene bi osobe trebale biti pokrivena sa svih dominantnih punktova s kojih prijeti opasnost i s kojih se može pucati ne samo s osobnim naoružanjem nego i s onim koji ima puno veći domet

mr.sc. Donata Strbat,
mag. iur.

ŠTO OZNAČAVA pojam štićena osoba? Vjerojatno bi na to pitanje malo tko znao pravilno odgovoriti. Nerijetko smo svjedoci, a najčešće čitajući i gledajući medije, kako našim cestama i gradovima prolazi kolona u pratnji automobila sa svjetlećim efektnim crveno-plavim svjetlima. Svi se potom okreću u znatiželji, pitajući se što je razlog treptavim svjetlima, tko je stigao ili o čemu se radi. Možemo vidjeti i operativce na terenu te kako djelatnici Ministarstva unutarnjih poslova nadziru teren i osiguravaju javni red i sigurnost te pružaju zaštitu.

Sve ima svoju proceduru pa tako i ovakva događanja, prijemi ili gostovanja. Ove procedure temelje se prvenstveno na Uredbi Vlade RH o određivanju štićenih osoba, objekata i prostora te provođenju njihove zaštite pa stoga prije dolaska, primjerice, neke strane delegacije, nadležna ustrojstvena jedinica MUP-a u okviru osiguranja i zaštite štićenih osoba, objekata i prostora provodi operativno sigurnosno preventivne mjere odnosno mjere neposrednog tjelesnog osiguranja, mjere motorizirane pratnje, unutarnje i vanjsko osiguranje objekata i prostora, mjere osiguranja trase kretanja, operativne i fizičke mjere u prometu, protueksplozijski pregled i slično.

U ovom tekstu govorit ćemo o

štićenim osobama, s naglaskom na štićene osobe prve kategorije.

Kako je to riješeno u propisima

Uredbom Vlade RH o određivanju štićenih osoba, objekata i prostora te provođenju njihove zaštite i osiguranja (Narodne novine 44/13), određuju se štićene osobe, objekti i prostori, provođenje osiguranja i zaštite štićenih osoba, objekata i prostora, međusobne obveze i suradnja sigurnosno-obavještajnih agencija, nadležnih ustrojstvenih jedinica u ministarstvima koje provode osiguranje i zaštitu štićenih osoba, objekata i prostora, stručnih službi nadležnih za poslove osiguranja u drugim državnim tijelima kao i s organizatorima određenih događanja.

Sigurnosno-obavještajne agencije provode protuobavještajnu zaštitu i druge mjere i radnje iz svoje nadležnosti u svrhu pravodobnog prikupljanja podataka o mogućoj ugrozi sigurnosti štićenih osoba, objekata i prostora od djelatnosti stranih obavještajnih službi, terorističke ili druge slične djelatnosti.

Ustrojstvena jedinica Ministarstva unutarnjih poslova nadležna za posebne poslove sigurnosti izrađuje Plan osiguranja štićenih osoba, objekata i prostora na temelju sigurnosne prosudbe, podataka prikupljenih provedbom mjera i radnji osiguranja štićenih osoba, objekata i prostora te podataka prikupljenih obavljanjem drugih policijskih poslova, kao i drugih podataka i informacija dostavljenih od nadležnih državnih tijela i organizatora određenih događanja. Iznimno, u osobito žurnim situacijama može neposredno, bez izrade Plana osiguranja,

provoditi potrebne mjere i radnje osiguranja i zaštite štićenih osoba, objekata i prostora. Plan osiguranja štićenih osoba za vrijeme njihova boravka u prostorima i objektima Ministarstva obrane i Oružanih snaga RH izrađuje nadležna ustrojstvena jedinica Ministarstva obrane i OSRH u suradnji s nadležnom ustrojstvenom jedinicom Ministarstva. Plan osiguranja štićenih osoba za vrijeme njihova boravka u prostorima i objektima Hrvatskoga sabora izrađuje nadležna ustrojstvena jedinica Ministarstva u suradnji s nadležnom stručnom službom Hrvatskoga sabora. Plan osiguranja štićenih osoba za vrijeme njihova boravka u prostorima i objektima Ministarstva pravosuđa izrađuje nadležna ustrojstvena jedinica Ministarstva u suradnji s nadležnom ustrojstvenom jedinicom Ministarstva pravosuđa. Plan osiguranja štićenih osoba za vrijeme njihova boravka u prostorima i objektima Ministarstva vanjskih i europskih poslova izrađuje nadležna ustrojstvena jedinica Ministarstva u suradnji s nadležnom jedinicom Ministarstva vanjskih i europskih poslova. Plan osiguranja diplomatskih misija i konzularnih ureda Republike Hrvatske izrađuje iz ove Uredbe, sigurnosno-obavještajne agencije i nadležna ustrojstvena jedinica Ministarstva, ostvaruju neposrednu suradnju s ustrojstvenim jedinicama nadležnim za obavljanje protokolarnih poslova štićenih osoba te za sigurnost štićenih objekata i prostora u državnim tijelima, kao i s organizatorima određenih događanja.

Službe nadležne za obavljanje protokolarnih poslova štićenih osoba dužne su sigurnosno-obavještajnim agencijama i nadležnoj ustrojstvenoj jedinici

Ministarstva pravodobno dostaviti podatke o putovanjima i programu aktivnosti za domaće štićene osobe, dok su za strane štićene osobe dužne takve podatke dostaviti najkasnije 48 sati prije posjeta i početka programa aktivnosti štićene osobe. Službe nadležne za obavljanje protokolarnih poslova štićenih osoba dužne su, na njihov zahtjev, podatke u propisanom roku dostaviti i drugim ustrojstvenim jedinicama državnih tijela koja se bave osiguranjem štićenih osoba, objekata i prostora kada provode mjere osiguranja i zaštite štićenih osoba, objekata i prostora. U okviru osiguranja i zaštite štićenih osoba, objekata i prostora sigurnosno-obavještajne agencije izrađuju sigurnosne prosudbe moguće ugroženosti štićenih osoba, objekata i prostora, obavljaju sigurnosne provjere osoba koje imaju mogućnost neposrednog pristupa štićenim osobama, objektima i prostorima, primjenjuju mjere protuprislušne zaštite za štićene objekte i prostore, obavljaju i druge poslove iz svoje nadležnosti.

Ustrojstvena jedinica Ministarstva nadležna za posebne poslove sigurnosti pravodobno podnosi zahtjev nadležnim sigurnosno-obavještajnim agencijama za izradu sigurnosne prosudbe nakon čega sigurnosno-obavještajna agencija obnavlja sigurnosnu prosudbu nakon proteka roka od dvije godine od izrade prethodne sigurnosne prosudbe. Nadležna sigurnosno-obavještajna agencija će, na obrazloženi zahtjev MUP-a, provesti nadopunu sigurnosne prosudbe a osobito u slučajevima kada se prikupe podaci ili informacije o mogućoj ugrozi sigurnosti štićenih osoba, objekata i prostora koji nisu bili poznati tijekom izrade sigurnosne prosudbe.

Isto tako u okviru osiguranja i zaštite štićenih osoba, objekata i prostora provode se:

- operativno sigurnosno preventivne mjere;
- mjere neposrednog tjelesnog osiguranja;
- mjere motorizirane pratnje;
- unutarnje i vanjsko osiguranje objekata i prostora;
- mjere osiguranja trase kretanja;
- operativne i fizičke mjere u prometu;
- protueksplozijski pregled;
- zdravstveno-higijensko tehnološke mjere, a prema potrebi i druge mjere iz svoje nadležnosti.

Štićene osobe - podjela

Člankom 10. i 11. Uredbe Vlade RH o određivanju štićenih osoba, objekata i prostora **te** provođenju njihove zaštite taksativno su naznačene štićene osobe koje su podijeljene u kategorije. Ovisno o značaju dužnosti koju obnaša štićena osoba, štićene osobe dijele se u tri kategorije i to kao štićene osobe I. kategorije, štićene osobe II. kategorije i štićene osobe III. kategorije.

Ovdje ćemo podrobnije govoriti o zaštiti štićenih osoba I. kategorije.

Štićene osobe I. kategorije su predsjednik Republike Hrvatske, predsjednik Hrvatskoga sabora i

predsjednik Vlade Republike Hrvatske. Štićene osobe I. kategorije su ujedno i osobe pod međunarodnom zaštitom odnosno predsjednik ili poglavar strane države, član kolektivnog tijela koji obavlja funkciju šefa države, predsjednik parlamenta strane države ukoliko u svojoj zemlji ima status štićene osobe, predsjednik vlade strane države, vodeće osobe međunarodnih organizacija, koje imaju status štićene osobe na temelju međunarodnog prava.

Provođenje mjera osiguranja i zaštite gore navedenih osoba započinje danom stupanja na dužnost štićene osobe te se navedene osobe ne mogu odreći prava na mjere osiguranja i zaštite. Mjere osiguranja i zaštite za štićene osobe ove kategorije provode se još šest mjeseci nakon prestanka obnašanja dužnosti.

Predsjednik Republike Hrvatske

Predsjednik Republike Hrvatske ima status štićene osobe I. kategorije te mu se osigurava najviša razina stalne zaštite i osiguranja koje provode nadležne državne službe te sigurnosno-obavještajna agencija i to svakodnevno u trajanju od 24 sata. Osiguranje predsjednika Republike uređeno je Uredbom Vlade RH o određivanju štićenih osoba, objekata i prostora **te** provođenju njihove zaštite.

Mjere zaštite obuhvaćaju nekoliko ključnih segmenata. Naime, ovdje se radi o prvoj kategoriji zaštite slijedom čega Predsjednik spada u najvišu, prvu kategoriju sigurnosti s predsjednikom Vlade RH te predsjednikom Sabora RH.

Nadalje, Predsjednik RH ima osobnu pratnju i tjelohranitelje odnosno fizičku i neposrednu pratnju svakodnevno tijekom 24 sata djelatnika Uprave za posebne poslove sigurnosti pri MUP-u RH.

Predsjednik kao štićena osoba prve kategorije ima pravo i na tehničku zaštitu kao i prijevoz te može koristiti službena blindirana vozila a po potrebi i zrakoplove, helikoptere, ovisno o sigurnosnim procjenama i planu osiguranja te protokolima. Isto tako, bitno je istaći da su Rezidencija i radni prostori Predsjednika pod stalnim policijskim i

Procedure se temelje prvenstveno na Uredbi Vlade RH o određivanju štićenih osoba, objekata i prostora te provođenju njihove zaštite

sigurnosnim nadzorom. Dakle, ovdje je u pitanju i zaštita objekata. Tijekom putovanja u inozemstvu ili na javnim događanjima, osiguranje Predsjednika usklađuje se s inozemnim sigurnosnim protokolima ili domaćim organizatorima događaja. Status štićene osobe aktivan je i na službenim i na privatnim putovanjima.

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske ima status štićene osobe I. kategorije, što uključuje neprekidnu tjelesnu pratnju i osiguranje koje provodi Uprava za posebne poslove sigurnosti, UPPS-a pri Ministarstvu unutarnjih poslova (MUP). Prema Uredbi Vlade RH o određivanju štićenih osoba, objekata i prostora **te** provođenju njihove zaštite uz predsjednika Vlade u I. kategoriju spada ju još samo predsjednik Republike i predsjednik Hrvatskoga sabora. Mjere osiguranja obuhvaćaju stalnu pratnju naoružanih tjelohranitelja, korištenje blindiranih službenih vozila, prethodne sigurnosne provjere lokacija koje posjećuje te osiguranje njegova doma i ureda. Sukladno izmjenama Uredbe, pravo na policijsku zaštitu imaju i članovi najuže obitelji premijera, iako se opseg zaštite može prilagođavati sigurnosnoj procjeni. Izuzev tjelesne zaštite, mjere uključuju i protudiverzijske preglede prostora i vozila te suradnju sa sigurnosno-obavještajnim agencijama (SOA). Predsjednik Vlade ne može

samoinicijativno u potpunosti otkazati osiguranje jer je stupanj zaštite propisan sigurnosnim protokolima i procjenom stručnih službi MUP-a.

Predsjednik Sabora Republike Hrvatske

Predsjednik Hrvatskoga sabora također ima status štićene osobe I. kategorije. Ovaj status podrazumijeva strogo definirane sigurnosne protokole i prava, a o samom obliku i opsegu zaštite ne odlučuje predsjednik Sabora samostalno, već sigurnosnu procjenu i operativnu provedbu vodi Uprava za posebne poslove sigurnosti, UPPS-a pri MUP-u. U nekim situacijama, ovisno o procjeni ugroze i samoj situaciji, razina pratnje može se prilagođavati.

UPPS ili Uprava za posebne poslove sigurnosti

Uprava za posebne poslove sigurnosti je ustrojstvena jedinica Ravnateljstva policije koja obavlja policijske poslove osiguranja i zaštite štićenih osoba, objekata i prostora. Uprava usklađuje rad u provedbi mjera osiguranja i zaštite štićenih osoba, objekata i prostora. Organizira i provodi neposrednu tjelesnu zaštitu štićenih osoba, organizira i provodi osiguranje prostora i objekata u kojima borave štićene osobe, organizira i provodi potrebne mjere osiguranja objekata diplomatskih misija i konzularnih ureda, na temelju operativnih potreba organizira i provodi osiguranje i drugih objekata od sigurnosnog interesa, prikuplja i obrađuje podatke, obavijesti i saznanja od interesa za sigurnost štićenih osoba, objekata i prostora te na temelju tih podataka, dostavljenih sigurnosnih prosudbi, podataka i informacija drugih državnih tijela, određuje razinu ugroženosti štićenih osoba, objekata i prostora i izrađuje planove osiguranja.

Isto tako organizira i provodi mjere zdravstveno-higijensko tehnološke zaštite, organizira i provodi mjere protueksplozijske zaštite štićenih objekata i prostora, prati razvoj tehničkih dostignuća iz područja osiguranja i zaštite te osigurava i unaprjeđuje njihovu primjenu u provođenju osiguranja štićenih osoba, objekata i prostora, zatim razmjenjuje informacije i surađuje s ustrojstvenim jedinicama Ministarstva i drugim domaćim i stranim strukovnim udruženjima, institucijama i tijelima; analizira obavljanje poslova i kontinuirano provodi edukaciju službenika za poslove osiguranja i zaštite.

Usmjerava i nadzire obavljanje poslova iz svoga djelokruga rada te po potrebi predlaže poduzimanje mjera s ciljem povećanja stupnja sigurnosti štićenih osoba i objekata, definira strateške ciljeve, izrađuje i prati pokazatelje rezultata rada i uspješnosti, utvrđuje rizike, nadzire postavljene posebne ciljeve u strateškim planovima, izvješćuje o realizaciji postavljenih ciljeva, koordinira izradu strateških planova na razini Uprave, priprema, usklađuje i provodi projekte iz djelokruga rada Uprave za posebne poslove sigurnosti. Za obavljanje poslova Uprave za posebne poslove sigurnosti ustrojavaju se Služba za neposrednu zaštitu, Služba za zaštitu štićenih objekata, Služba za zaštitu diplomatskih misija.

Služba za neposrednu zaštitu

Služba za neposrednu zaštitu organizira, koordinira i provodi mjere neposredne tjelesne zaštite i motorizirane pratnje domaćih i stranih štićenih osoba na području Republike Hrvatske te provodi mjere neposredne tjelesne zaštite domaćih štićenih osoba za vrijeme boravka u inozemstvu, prikuplja, obrađuje, analizira i dostavlja podatke, obavijesti i saznanja

od interesa za sigurnost štićenih osoba te na temelju tih podataka, dostavljenih sigurnosnih prosudbi, podataka i informacija drugih državnih tijela, određuje razinu ugroženosti štićenih osoba i izrađuje planove osiguranja.

Sigurnost štićenih osoba počiva na sinergiji i koordiniranom radu službi u cilju zaštite života najviših dužnosnika

Analizira izvršene poslove i zadaće te kontinuirano skrbi o edukaciji službenika za poslove osiguranja i zaštite štićenih osoba, objekata i prostora. U provođenju mjera osiguranja i zaštite koristi tehnička sredstva zaštite te prati razvoj i primjenu tehničkih dostignuća na tom području, razmjenjuje informacije i surađuje s ustrojstvenim jedinicama Ministarstva i drugim domaćim i stranim strukovnim udruženjima, institucijama i tijelima te organizacijama i odgovornim osobama

bitnim za provođenje mjera osiguranja i zaštite štićenih osoba, na temelju operativnih potreba organizira i provodi osiguranje i drugih osoba od sigurnosnog interesa, usmjerava i nadzire obavljanje poslova iz svoga djelokruga rada te po potrebi predlaže poduzimanje mjera s ciljem povećanja stupnja sigurnosti štićenih osoba, objekata i prostora.

Zaključna razmatranja

Općenito govoreći, pri osiguravanju situacija iznimno visokog rizika i života štićenih osoba uvijek postoje određene problematične točke. Štićene bi osobe trebale biti pokrivene sa svih dominantnih punktova s kojih prijeti opasnost i s kojih se može pucati ne samo s osobnim naoružanjem nego i s onim koji ima puno veći domet. Kada mislimo na sigurnost pomislimo na osiguranje života, tijela. Kada govorimo o atentatu prvo pomislimo na politički atentat ali to uopće ne mora biti slučaj. Ubojstvo ili pokušaj ubojstva neke javne osobe može biti motivirano ideološkim, političkim ili pak drugim razlozima. Sigurnost štićenih osoba počiva na sinergiji i koordiniranom radu službi u cilju zaštite života najviših dužnosnika. ■